

Srdce vo východnej spiritualite

„Kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce.“ (Mt 6,21)

K duchovnosti kresťanského Východu, zvlášť u Slovanov, patrí teológia srdca. S pojmom srdce sa vo východnej spiritualite stretávame často.

Hovorí sa o strážení srdca, o pozornosti zameranej na srdce, o čistote srdca, o túžbach a rozhodnutiach srdca, o modlitbe srdca, o Božej prítomnosti v srdci a pod. V duchovnej slovanskej literatúre srdce predstavuje to, čo predstavuje aj v Biblii – celého človeka (gr. „kardia“, hebr. „levav“). Je znakom duševnej celistvosti, teda znakom človeka takého, aký naozaj je, nielen znakom toho, čo robí a ako sa ukazuje navonok. Tie najväčšie zmeny sa odohrávajú v srdci. Ak niekto hovorí, že sa zmenili naše myšlienky, slová a skutky, v skutočnosti sa zmenilo naše srdce.

Srdce je „miesto“, stav, z ktorého pramenia naše skutky a kde sa rodia naše hodnoty. Je sídlom lásky a práve cez srdce je možné vstupovať do vzťahu so všetkými okolo nás. Je miestom, kde sa človek v láske stretáva s Bohom, ale aj s človekom.

Aktívnych ľudí zaujímajú priamo skutky, činnosť. Západné morálne knihy ich analyzujú, zaoberajú sa takmer výlučne nimi. Východných duchovných autorov omnoho viac zaujíma stav srdca (katavasis), stála dispozícia, z ktorej skutky pramenia.

Srdce – styčný bod medzi človekom a Bohom:

Ako je zrenica oka styčným bodom medzi dvoma svetmi, vnútorným a vonkajším, tak by mal byť nejaký tajomný bod, ktorým vchádza do človeka Boh so všetkým svojim bohatstvom.

Platónsku definíciu, že to najlepšie v duši je inteligencia, myseľ, Otcovia pokresťančili do klasickej definície modlitby: pozdvihnutie mysle k Bohu. Tým sa však redukoval vzťah k Bohu na jednu časť duše. Otcovia neskôr používali výrazy „hlbka duše“, „podstata duše“, „stred“ alebo „koreň života“, kde sa sústreďujú všetky schopnosti. Ten sa v jazykoch všetkých národov nazýva srdcom. Klasická definícia modlitby sa teda zmenila na „pozdvihnutie mysle a srdca k Bohu“.

Srdce – princíp jednoty človeka:

„Srdce udržuje energiu všetkých síl duše i tela“, píše Teofan Zatvornik v zhode s ponímaním Písma. Srdce je moje „ja“, je „žriedlo“ všetkým ľudských skutkov. Človek je

zodpovedný za svoje skutky, sú jeho, predsa však človek nie je to isté, čo jeho skutky, ktoré vychádzajú z jeho srdca. Pretože je princípom jednoty osoby, dáva srdce tiež stálosť množstva skutkov, ktoré po sebe nasledujú po celú dobu života. Nie sme schopní skutku, ktorý by trval stále.

Ideálom východných kresťanov bol vždy „stav modlitby“ (katavasis), tj. Mať stále takú dispozíciu, ktorá nezávisle na skutkoch, ktoré z nej plynú, si zaslúži meno modlitba. Tento stav modlitby je súčasne i stavom duchovného života, stálou dispozíciou srdca. V definícii duchovného človeka je obsiahnutý Svätý Duch. Preto je „čisté srdce Božím príbytkom“.

„Maličké a úzke srdce, a predsa v sebe ako v tichom príbytku duchovne hostíš toho, ktorého nebo a zem nemôžu obsiahnuť!“ píše Maryrius Sahdona. Ak je čnosť podľa svojej definície stálou dispozíciou a pritom účasťou na Božom živote, nemôže to byť ináč, než že je dispozíciou srdca. Preto sú ruskí autori zajedno v tom, že považujú vieru za „bezprostrednú dispozíciu srdca“. „Kde inde by sme mohli milovať Pána, ak nie v srdci? Kde inde by sa nám zjavil, ak nie tam? Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha (Mt 5,8)“.

Príchodom Sv. Ducha je Božie kráľovstvo v nás, pretože srdce je i poľom, kde sa bojuje proti Božím nepriateľom. Preto je poslaním srdca tiež spájať Stvoriteľa so stvorením. „Ak je srdce stredom ľudskej osoby, tak srdcom prichádzame aj do styku so všetkým, čo existuje“, zvlášť s blížnym. „Je iba jedna zvláštna cesta, ktorá vedie k spojeniu všetkých ľudí, a tou je srdce.“

City srdca:

Keď ide o skutky, sme si ich vedomí a môžeme súdiť ich mravnú hodnotu. Srdce však zostáva tajomstvom, je to skrytá časť človeka, zjavná len Bohu. Napriek tomu sme povinní poznať sami seba.

Ako je to možné?

Východní autori odpovedajú, že duša je sama sebe prítomnou, má intuíciu samej seba podľa stupňa svojej čistoty. A práve v srdci je toto poznanie celistvé a intuitívne. Teofan Zatvornik v tomto zmysle hovorí o „citoch srdca“ : Funkciou srdca je cítiť všetko, čo sa týka

našej osoby. Preto srdce neustále prežíva všetky stavy duše i tela, množstvo dojmov, ktoré nasledujú z jednotlivých skutkov, cíti i predmety, ktoré nás obklopujú, vonkajšie situácie, v ktorých sa nachádzame, a všeobecne povedané, celý tok života.

Prenikanie zlých myšlienok do srdca:

Podstatným aspektom ochrany srdca je boj proti vášňam. Zlá myšlienka alebo vášnivá myšlienka znamená nerozumnú náklonnosť alebo slepú nenávisť. Vášne prevracajú stav srdca. Zlé myšlienky neprichádzajú „zvonku“; naopak ľudské srdce je tou priepasťou, kde sa božské vnuknutia miesia s „hadmi“. Srdce narušené a zranené zvonku, sa stáva prameňom vášnivých hnutí; nie je to jeho prirodzenosť, je to zvrátenosť, ktorú sa snaží vyliečiť askéza.“ (T. Zatvornik).

Pôvod zlej myšlienky nemôže byť ani v Bohu, ani v prirodzenosti, ani v anjeloch, ale len v démonoch a v slobodnom rozhodnutí človeka. (E.Pontský).

Mechanizmus pokušenia: najprv je to sugescia, vnuknutie – je to nejaká prostá myšlienka alebo obraz vnuknutý srdcu, duši nepriateľom. Potom prichádza priblíženie, zblíženie, naviazanie kontaktu, konverzácia s vnuknutým predmetom (Mám? Nemám?). Vnútorý boj – o ňom sa často hovorí a kladie sa pred súhlas alebo po ňom. Súhlas so zakázaným potešením, ktoré vnuknutie ponúka. Tak vzniká hriech.

Otroctvo hriechu

Posledným štádiom v reťazi je otroctvo, vášnivé priľnutie srdca, hriešny návyk, ktorý ako druhá prirodzenosť vzniká dlhým radom súhlasov.

Stráženie srdca:

Dávať pozor na srdce je výraz dobre známy východnej spiritualite. Vysvetľuje sa predovšetkým negatívne: odstrániť všetky zlé myšlienky, ktoré prichádzajú zvonku, uzdraviť srdce, vychovávať ho bdelosťou. Táto pozornosť na srdce je „matkou modlitby“. Musíme obrátiť pozornosť na seba, aby sme boli pozorní na Boha, píše Bazil Veľký.

Prirodzené túžby srdca smerujú k pravde, dobru, kráse, k Bohu. V človeku, ktorý opustil hriech a obrátil sa k Bohu, existuje vplyvom Božej milosti sympatia k duchovnému svetu.“

Táto sympatia však závisí od stupňa príbuznosti s Bohom. Byť pozorní k hlasu tejto „príbuznosti“ znamená zachytiť Božie tajomstvo tak, ako sa prejavuje v nás, v našom živote. Tak sa srdce stane prameňom zjavenia: „Vonkajší vzduch nepreniká natoľko do nášho dychu, ako Duch Boží, ktorý je vo vnútri nášho srdca, neustále mu vdychuje vedomie o svojej prítomnosti, neprestáva v nás prebývať...“ – píše Martyrius Sahdona.

Vyhnúť sa súhlasu s hriechom je veľká vec nie je to však ešte dokonalosť. A kresťania sa musia snažiť o dokonalosť, o pokoj srdca – hesychiu, o slobodu a pokoj od zbytočných starostí. To všetko je

zahrnuté v pojem „zaháňanie zlých myšlienok“. Duša sústredená na Boha „musí znášať vojny myšlienok“. Všetko, čo môžeme v tomto ohľade robiť, je nezdržovať sa pri nich, nenadväzovať kontakt a rozhovor. Opatrnosť vyžaduje, „aby sa tieto deti Babylonu zabili“. Aby sme strážili svoje

srdce, musíme bdieť a byť striedmi. Pozornosťou v modlitbe sa k modlitbe dospieva.

A za modlitbou nasleduje obozretnosť. O tú sa musíme usilovne snažiť. Stráž pri dverách srdca je predovšetkým metódou obrannou (porov. Joz 5,13) – Evagrius Pontský.

„Démonom nesmieme načúvať, musíme sa proti ním postaviť“ (Evagrius Pontský) Táto metóda je praxis, lebo očisťuje srdce. Predovšetkým sebaovládanie, zdržanlivosť „zabíja hada“. Avšak väčšina cvičení sa nedá uskutočňovať ustavične. Iba modlitba musí byť ustavičná. K tomu, aby sme mohli odohnať všetkých démonov, stačí vzývať Ježiša, modliť sa k Ježišovi.

Zdroj: ŠPIDLÍK, T.: Spiritualita kresťanského východu I. Refugium, Velehrad 2002.

(<http://www.obnovy.sk/srdce-vo-vychodnej-spiritualite/>)

Farské oznamy

Vladyka Peter Rusnák v našej farnosti – v túto nedeľu 8.3. navštívi našu farnosť vladyka Peter Rusnák, bratislavský eparcha. Je to radosť lebo príde otec farnosti. V túto nedeľu si budem pripomínať dvanásť výročie našej farnosti. Naša farnosť bola zriadená vladykom Jánom Babjakom 28.1.2008. Po archijerejskej Božskej liturgii bude stretnutie s vladykom pri káve a koláčiku vo farskej miestnosti vedľa chrámu. Srdečne ste pozvaní.

Svätý pôst - Štyridsiatnica – je nám ponúkaný ako drahokam hovoria svätí otcovia. V pôste sú pondelky, utorky a štvrtky spravidla aliturgickými dňami, kedy sa neslávi svätá liturgia. V stredu a piatky budeme sláviť liturgie vopred posvätených darov. Teda sú to vlastne prispôbené večierne s rozdávaním Eucharistie, ktorá bola premenená v nedeľu pri Božskej liturgii.

Stichare pre miništrantov – dali sme ušiť 10 nových sticharov pre našich miništrantov z kvalitnej brokátovej látky. Šiť sa dali na Ukrajinu. Predpokladaná cena za stichare má byť 580 eur. Doteraz sa nám podarilo nazberať 450 eur. Kto by chcel prispieť na tento účel, môže tak urobiť v cerkvi, kde bude na to krabička. Už vopred veľká vďaka za Vaše dary.

Pôstna cesta pre deti i dospelých – je to pôstna aktivita počas siedmich týždňov veľkého pôstu. Každý týždeň prežívame s iným svätým alebo blaženým. V chráme sú pre Vás pripravené brožúrky, na ktorých sú podrobné informácie, životopisy svätých, modlitby a úlohy pre deti na celý týždeň. Tiež v chráme je pripravená nástenka s pôstnou cestou, ktorú je potrebné vyzdobiť kvetinkami, ktoré symbolizujú dobré skutky, modlitbu a účasťou na liturgiách vopred posvätených darov. Aby sme za prinesené útrapy a obety obsiahli raz večnú spásu v nebi.

Krížupoklonná nedeľa – v túto nedeľu 15.3. si uctieваме Pánov kríž, ktorý je vyložený v strede chrámu k verejnej úcte. Je ako strom života v strede raja. Kríž Ti dáva život, lebo na ňom sa zjavila naša spása.

Stretnutie prvoprijímajúcich detí – pozývam deti a rodičov na stretnutie ktoré bude v nedeľu 15.3. po svätej liturgii vo farskom centre pri chráme.

Občianske združenie Charis Trnava – pri našej farnosti sme zriadili občianske združenie Charis Trnava, ktorého úlohou je pomôcť pri tvorbe a financovaní rôznych projektov pre farnosť. Tento rok môžete prispieť 2% alebo 3% na toto občianske združenie. Za každý Váš príspevok odvedený z dane budeme veľmi vďačný. **V prílohe nájdete nový formulár, lebo starý mal chybu.** Je interaktívny, dá sa do neho vpísať potrebné vaše údaje. Prosím na daňový úrad zaneste tento formulár Ďakujeme. Tlačivo je v prílohe.

Zádušné soboty(hramoty) – kto by si chcel obnoviť hramoty, teda úmysly a mená svojich zosnulých nech tak urobí v sakristii. Hramota je spomienka na jedného alebo viacerých zosnulých, ktorých mená spomína kňaz v liturgii v jekténii za zosnulých a v panychíde za nich. Môžete prispieť svojim ľubovoľným darom na tento úmysel a taktiež je potrebná aj vaša účasť a modlitba za nich. Máme päť zádušných sobôt. Prvá

bola 15.2. na mäso pôstnú sobotu. Ďalšie tri cez pôst a posledná pred zostúpením svätého Ducha.

Zbierka na pomoc pre vdovu s dvomi malými deťmi - ďakujem za Vašu finančnú pomoc. Pri tejto zbierke ste prispeli sumou 487 eur. Pán Boh odmeň.

Zbierka na faru – v nedeľu 1.3. ste prispeli sumou 200 eur. Ďakujeme.

Zbierka na charitu do Prešova – v nedeľu 8.3. bude zbierka na charitu do Prešova po sv. liturgii.

Dary sticháre – r. Mykytová 50eur

Dar na faru – Michal Bratičák 500eur

Všetkým darcom vyprosujeme veľa Božích milostí.

Farský účet – číslo farského účtu SK06 1111 0000 0010 5170 0001.

Gréckokatolícka cirkev Trnava – rímskokatolícky kostol svätej Heleny Liturgický program

<i>deň</i>	<i>čas</i>		<i>intencia</i>	<i>kde</i>
Pondelok 2.3. Svätý hieromučeník Teodot, kerynejský biskup.	18⁰⁰	Pôstna večiereň		v kaplnke na fare
Streda 4.3. <i>Náš prepodobný otec</i> <i>Gerasim od Jordána.</i>	17³⁰	Liturgia vopred posvätených darov		Kostol sv. Heleny
Sobota. 7.3. <i>Štyridsiati dvaja svätí</i> <i>mučeníci z Amoria..</i>	09⁰⁰	Svätá liturgia za zosnulých s panychídou Hramoty		Kostol sv. Heleny
Nedeľa 2.týždňa Veľkého pôstu. 8.3.	10⁰⁰	Archijerejská Božská liturgia svätého Bazila Veľkého	*za farnosť	Kostol sv. Heleny

Pondelok 9.3. Štyridsiati svätí mučeníci v Sebastejskom jazere.	18⁰⁰	Pôstna večiereň		v kaplnke na fare
Streda 11.3. <i>Náš svätý otec Sofronios,</i> <i>jeruzalemský patriarcha.</i>	17³⁰	Liturgia vopred posvätených darov		Kostol sv. Heleny
Piatok. 13.3. <i>Svätý hieromučeník</i> <i>Antipas.</i>	17³⁰	Liturgia vopred posvätených darov		Kostol sv. Heleny
Sobota 3. týždňa Veľkého pôstu – tretia zádušná. 14.3.	09⁰⁰	Svätá liturgia za zosnulých s panychídou Hramoty		Kostol sv. Heleny
Nedeľa 3.týždňa Veľkého pôstu – Križupoklonná. 15.3.	07³⁰	Svätá liturgia		Piešťany
	10⁰⁰	Svätá liturgia	*za farnosť	Kostol sv. Heleny

Pre vnútornú potrebu farností vydáva : Gréckokatolícka cirkev, farnosť Trnava, M. Kopernika 32,
917 01 Trnava, o. František Fedorišin , farár, mobil 0911 711 304.